

РЕЦЕНЗІЯ

доктора юридичних наук, професора Куркової Ксенії Миколаївни на дисертаційне дослідження Панасюка Максима Григоровича на тему: «Публічне адміністрування у сфері альтернативної енергетики України», подане до захисту у спеціалізовану вчену раду Науково-дослідного інституту публічного права на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність дисертаційного дослідження. Актуальність дисертації «Публічне адміністрування у сфері альтернативної енергетики України» визначається поєднанням воєнних, безпекових та інституційно-управлінських чинників, які істотно загострили проблеми функціонування енергетичного сектору й поставили у центр уваги спроможність публічної влади забезпечувати безперервність, стійкість і відновлюваність енергетичних систем в умовах воєнного стану. За цих умов альтернативна енергетика набуває не лише «політико-кліматичного», а й виразного стратегічно-безпекового значення: як інструмент посилення енергетичної безпеки, децентралізації виробництва енергії, підвищення автономності територіальних громад та створення інституційних і інфраструктурних передумов післявоєнної відбудови.

Водночас дисертант обґрунтовано підкреслює, що активізація розвитку альтернативної енергетики сама по собі не є достатнім індикатором ефективності публічного адміністрування, оскільки у низці випадків відображає переважно адаптаційні реакції на кризові виклики, а не результат цілісної, послідовної та процедурно впорядкованої адміністративно-правової політики. У роботі переконливо виявлено, що за зовнішніми проявами розвитку цієї сфери простежується комплекс системних проблем публічного адміністрування: фрагментарність інституційної архітектури управління, нестабільність регуляторних рішень, дефіцит узгоджених і формалізованих

адміністративних процедур, недостатня міжвідомча координація, а також обмежена процесуальна спроможність забезпечувати належний баланс між публічними інтересами, інтересами суб'єктів господарювання та територіальних громад. За відсутності належно вибудованої процедурної основи публічне адміністрування у сфері альтернативної енергетики набуває переважно реактивного характеру, що знижує рівень правової визначеності, передбачуваності адміністративних рішень і негативно впливає на довіру до публічної влади.

Ключовою адміністративно-правовою проблемою, на вирішення якої спрямоване дослідження, автор визначає відсутність цілісної процедурної моделі публічного адміністрування альтернативної енергетики. Йдеться про модель, здатну забезпечити узгодженість компетенцій органів публічної влади, належну якість адміністративних процедур, мотивованість індивідуальних і нормативних адміністративних актів, дотримання процесуальних строків, а також дієвий адміністративний захист прав і законних інтересів учасників відповідних правовідносин. Дисертант логічно доводить, що дефекти процедурного забезпечення трансформують регуляторні рішення на джерело підвищених правових ризиків, створюючи додаткові бар'єри для інвестиційної активності та ускладнюючи інтеграцію альтернативної енергетики у довгострокові стратегії розвитку енергетичного сектору.

Особливої ваги порушені в дисертації питання набувають у контексті післявоєнної відбудови України, оскільки реалізація проєктів у сфері альтернативної енергетики об'єктивно потребує не лише ресурсів, а й процедурно визначеного, прозорого та передбачуваного адміністративного середовища. Саме якість адміністративних процедур — доступ до ринку, дозвільні та погоджувальні процеси, приєднання до енергетичних мереж, застосування регуляторних стимулів, механізми контролю, нагляду й відповідальності — визначає спроможність публічної адміністрації забезпечити легітимність управлінських рішень, реальний захист прав

суб'єктів господарювання, належну участь територіальних громад та довіру міжнародних партнерів і інвесторів.

Актуальність теми додатково підсилюється її чітким зв'язком із національними та євроінтеграційними пріоритетами. Дослідження кореспондує з імплементаційними завданнями, що випливають з Угоди про асоціацію Україна—ЄС, зобов'язаннями у межах Енергетичного Співтовариства, орієнтирами Цілей сталого розвитку до 2030 року (зокрема Цілі 7, 9 і 13), а також положеннями Енергетичної стратегії України до 2035 року, Стратегії енергетичної безпеки та стратегічних документів до 2050 року. Відтак обрана проблематика є не лише науково значущою, а й нормативно та інституційно затребуваною для удосконалення адміністративно-правового забезпечення розвитку альтернативної енергетики.

Отже, дисертаційне дослідження є своєчасним і науково обґрунтованим, а його предметна зосередженість на інституційно-процедурних засадах публічного адміністрування у сфері альтернативної енергетики відповідає сучасним викликам воєнного часу та завданням післявоєнного розвитку України, маючи вагомим теоретичне й прикладне значення для науки адміністративного права та практики діяльності органів публічної адміністрації.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження є належним чином обґрунтованими, внутрішньо логічно узгодженими та концептуально цілісними, що свідчить про системний характер проведеного дослідження. Їх зміст чітко кореспондує із заявленою у вступі проблематикою та спрямований на вирішення комплексних завдань публічного адміністрування у сфері альтернативної енергетики України в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови.

Достовірність і переконливість отриманих результатів забезпечено, по-перше, ґрунтовною джерельною базою, що охоплює національну та зарубіжну доктрину адміністративного й енергетичного права, праці з публічного управління та енергетичного врядування, а також аналітичні матеріали міжнародних інституцій. По-друге, методично виваженим застосуванням комплексу загальнонаукових і спеціально-юридичних методів, серед яких домінує процедурно-орієнтований підхід. Поєднання формально-юридичного, системно-структурного, інституційного, порівняльно-правового та прогностичного методів забезпечує багатовимірну перевірку авторських висновків у нормативному, інституційному та процедурному аспектах і підвищує рівень їх наукової валідності.

Суттєвою перевагою роботи є те, що теоретичні узагальнення дисертанта безпосередньо співвіднесені з конкретними сегментами адміністративної практики у сфері альтернативної енергетики — доступом до ринку, дозвільними та погоджувальними процедурами, приєднанням до енергетичних мереж, застосуванням регуляторних стимулів, здійсненням контролю та нагляду, а також адміністративним захистом прав суб'єктів господарювання і територіальних громад. Це дозволяє автору аргументовано встановити причинно-наслідкові зв'язки між процедурними дефектами (невизначеність строків, недостатня мотивованість рішень, фрагментарність компетенцій) та зростанням правових ризиків, зниженням інвестиційної привабливості галузі й падінням довіри до публічної влади.

Авторські інновації мають чітко виражене процедурне ядро та вибудовані у логічно послідовну концепцію: від обґрунтування альтернативної енергетики як самостійного об'єкта публічного адміністрування — до формулювання авторського визначення відповідної адміністративно-правової діяльності й розроблення системи напрямів її вдосконалення. Запропоновані рішення щодо стандартизації та цифровізації адміністративних процедур, визначеності процесуальних строків, посилення вимог до мотивування актів, інтеграції дозвільних і екологічних процедур та

розвитку превентивного контролю є не декларативними, а структурно обґрунтованими й придатними до імплементації.

Сформульовані у дисертації положення мають вагоме практичне значення. Вони можуть бути використані у нормотворчій та правозастосовній діяльності органів публічної адміністрації з метою підвищення передбачуваності адміністративних рішень, мінімізації регуляторних ризиків і зміцнення стандартів належного врядування, а також у науково-дослідній та освітній сферах — для подальшого розвитку процедурно орієнтованих моделей публічного адміністрування. Наявність апробації результатів на міжнародних науково-практичних конференціях і підтверджене впровадження окремих положень додатково засвідчують їх практичну релевантність та наукову добросовісність виконаного дослідження.

Науковим положенням, висновкам і рекомендаціям, сформульованим у дисертації «Публічне адміністрування у сфері альтернативної енергетики України», притаманний високий ступінь наукової новизни. Робота є одним із перших комплексних досліджень у вітчизняній юридичній науці, у якому здійснено перехід від фрагментарного галузево-нормативного підходу до цілісної процедурно орієнтованої моделі публічного адміністрування альтернативної енергетики, що інтегрує нормативний, інституційний та адміністративно-процедурний виміри регулювання.

Автором уперше на рівні адміністративно-правової доктрини обґрунтовано альтернативну енергетику як самостійний об'єкт публічного адміністрування, функціонування якого визначається не лише економічною або технічною специфікою галузі, а передусім системою публічно-владних рішень, адміністративних процедур, контрольних і гарантійних механізмів. Принципово новим є авторське визначення публічного адміністрування у цій сфері як комплексної, організаційно та процедурно впорядкованої адміністративно-правової діяльності, що реалізується через юридично визначені форми та процедури й спрямована на забезпечення правової

визначеності, прозорості та ефективного захисту прав учасників відповідних правовідносин.

Значний теоретичний внесок становить формування процедурно орієнтованої концепції інструментарію публічного адміністрування, у межах якої адміністративні акти та адміністративні процедури розглядаються як взаємопов'язані елементи єдиного механізму публічно-владного впливу. Новизною відзначається також системне осмислення нормативних засад публічного адміністрування у сфері альтернативної енергетики як багаторівневої моделі (конституційно-правовий, організаційно-компетенційний та адміністративно-процедурний рівні), що виконує системоутворювальну функцію у визначенні юридичних меж і процедурних параметрів адміністративного впливу держави.

Високої оцінки заслуговує сформована автором процедурно орієнтована система шляхів удосконалення публічного адміністрування у сфері альтернативної енергетики, яка передбачає узгодження компетенцій органів публічної влади, стандартизацію адміністративних процедур, забезпечення визначеності процесуальних строків і належної мотивованості адміністративних рішень, інтеграцію дозвільних та екологічних процедур, розвиток превентивних форм контролю та запровадження сервісно-фасилітуючих механізмів взаємодії з інвесторами, територіальними громадами й енергетичними спільнотами. Такий підхід має концептуально новий характер, оскільки переводить проблематику розвитку альтернативної енергетики з площини декларативної політики у площину юридично гарантованих процедурних стандартів.

Удосконалено доктринальні підходи до розуміння принципів публічного адміністрування у сфері альтернативної енергетики шляхом їх функціонального розмежування та уточнення системних взаємозв'язків, а також шляхом послідовного відмежування принципів державної політики від принципів адміністративно-процедурної діяльності. Подальшого розвитку набули наукові положення щодо адміністративно-правового захисту прав

учасників ринку альтернативної енергетики через поглиблення розуміння адміністративних процедур як самостійного елементу механізму ефективного засобу правового захисту (effective remedy), з акцентом на доступності перегляду, своєчасності засобів захисту та належному мотивуванні адміністративних актів.

У цілому дисертаційне дослідження вирізняється високим рівнем теоретичної новизни, концептуальною цілісністю та практичною релевантністю. Запропоновані наукові положення формують підґрунтя для подальшого розвитку науки адміністративного права, удосконалення адміністративно-процедурного регулювання та підвищення інституційної спроможності публічної адміністрації у сфері альтернативної енергетики України в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови.

Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані у дисертації, належним чином відображені в опублікованих працях автора за темою дослідження. Основні результати апробовано шляхом їх оприлюднення у наукових статтях, тезах і доповідях на міжнародних науково-практичних конференціях, що забезпечило фахове обговорення та наукову верифікацію отриманих висновків.

Зокрема, положення дисертації представлялися на міжнародних науково-практичних заходах, присвячених актуальним проблемам розвитку юридичної науки, сучасним викликам правового регулювання та інституційно-процедурним механізмам публічного адміністрування. У межах таких заходів апробовано результати дослідження щодо гармонізації законодавства України у сфері альтернативної енергетики з правом Європейського Союзу, еволюції нормативно-правової бази публічного адміністрування та розвитку інституційного механізму регулювання відповідної сфери.

Такий рівень апробації підтверджує системність наукової роботи автора, достовірність отриманих результатів і їх відповідність сучасним науковим та практичним запитам у сфері адміністративно-правового забезпечення

альтернативної енергетики. Публікаційна активність здобувача та характер оприлюднення результатів дослідження загалом відповідають вимогам, установленим наказом МОН України від 23 вересня 2019 року № 1220 «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук».

Відсутність порушень академічної доброчесності. Дисертаційне дослідження виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності. У роботі належним чином оформлено посилання на використані джерела, коректно відображено запозичені положення та ідеї. Виклад матеріалу має самостійний характер, а сформульовані висновки й наукові положення є результатом власного дослідження автора. Ознак академічного плагіату чи інших порушень не виявлено.

Отже, представлена робота є самостійною, завершеною та комплексною науковою працею, яка повною мірою розкриває заявлену тему, відповідає визначеній меті та забезпечує вирішення поставлених завдань.

У цілому рецензія на дисертацію є позитивною: дослідження відповідає встановленим вимогам до кваліфікаційних наукових праць як за змістовним наповненням, так і за рівнем наукової аргументованості та оформлення.

Попри загалом позитивну оцінку дисертаційного дослідження «Публічне адміністрування у сфері альтернативної енергетики України», окремі положення роботи потребують додаткового уточнення та можуть стати предметом подальшої фахової дискусії під час захисту.

1. У підрозділі 1.2 значна увага приділяється загальнотеоретичним підходам до поняття публічного адміністрування. Такий підхід є методологічно виправданим, однак місцями виклад має ознаки надмірної теоретизації, що дещо віддаляє дослідження від галузевої специфіки альтернативної енергетики. Доцільним видається більш концентроване

поєднання доктринального аналізу із прикладними аспектами енергетичної сфери.

2. У таблиці 2.2 «Матриця інструментарію діяльності публічної адміністрації у сфері альтернативної енергетики України» (с. 217–218) автор обґрунтовано виокремлює типові адміністративні ризики та відповідні процедурні й правові гарантії їх мінімізації. Водночас в окремих позиціях доцільним видається більш чітке розкриття причинно-наслідкового зв'язку між визначеним ризиком і запропонованим механізмом його нейтралізації. Зокрема, ризик «регуляторної нестабільності» співвідноситься з такими гарантіями, як незалежність НКРЕКП і прозорість регулювання, однак механізм їх впливу на забезпечення передбачуваності та сталості регуляторних рішень у тексті окреслено узагальнено. Конкретизація того, через які саме процедурні механізми (зокрема вимоги до мотивування актів, дотримання регуляторної процедури, проведення публічних консультацій, визначеність меж дискреції тощо) досягається стабілізуючий ефект, посилила б аргументацію та підвищила аналітичну чіткість відповідного фрагмента дослідження.

3. У пп. 2.3 автор досліджує механізми адміністративно-правової охорони і захисту прав виробників альтернативної енергетики, поєднуючи аналіз процедурних гарантій із характеристикою регуляторних інструментів. Разом із тим, з огляду на складність і багаторівневість досліджуваних правовідносин, доцільним видається більш чітке процесуальне розмежування індивідуальних адміністративних актів та нормативно-правових актів НКРЕКП. Таке структурне уточнення сприяло б підвищенню методологічної чіткості підрозділу та процесуальної визначеності викладу.

4. У підрозділі 3.1 автор ґрунтовно та концептуально розкрив підходи до енергоспільнот і моделей *energy democracy* у зарубіжній практиці, що безумовно підсилює теоретичну цінність дослідження. Водночас

викладений матеріал потребує більш чіткої інтеграції в український правопорядок. Зокрема, доцільно було б більш детально й глибоко розкрити це питання в національному контексті, зосередившись на його практичній площині: проаналізувати наявні нормативні передумови, компетенцію відповідних органів публічної влади та окреслити конкретні адміністративні механізми реалізації таких моделей в Україні. Без належної нормативно-прикладної конкретизації відповідний блок виглядає концептуально сильним, однак недостатньо вбудованим у систему національного адміністративно-правового регулювання.

Наведені зауваження мають рекомендаційний характер і не впливають на загальну позитивну оцінку наукової роботи, яка вирізняється глибиною аналізу, аргументованістю висновків і значним прикладним потенціалом.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК:

У дисертації Панасюка Максима Григоровича на тему «Публічне адміністрування у сфері альтернативної енергетики України» отримано нові науково обґрунтовані та практично значущі результати, що вирішують актуальне наукове завдання — комплексне адміністративно-правове обґрунтування альтернативної енергетики як самостійного об'єкта публічного адміністрування та формування цілісної процедурної моделі такого адміністрування в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови. Робота засвідчує належний рівень професійної підготовки автора, здатність до системного аналізу, аргументованого узагальнення доктринальних підходів і нормативного матеріалу, а також до формулювання практичних рекомендацій, спрямованих на підвищення правової визначеності, передбачуваності та процедурної впорядкованості управлінських рішень у сфері альтернативної енергетики.

Дисертація є самостійною, завершеною кваліфікаційною науковою працею, виконаною автором особисто. Вона містить оригінальні теоретико-методологічні підходи та нові наукові положення, зокрема щодо

поняття, сутності, принципів та інструментарію публічного адміністрування у відповідній сфері, а також практично орієнтовані результати, придатні для використання у нормотворчій, правозастосовній, науково-дослідній та освітній діяльності.

Робота вирізняється логічною структурою, послідовністю викладу та цілісністю концептуального задуму. Усі розділи й підрозділи об'єднані спільною метою — удосконалення інституційно-процедурних засад публічного адміністрування у сфері альтернативної енергетики, зокрема шляхом узгодження компетенцій органів публічної влади, стандартизації адміністративних процедур, визначеності процесуальних строків і підвищення вимог до мотивованості адміністративних актів, інтеграції дозвільних та екологічних процедур, розвитку превентивного контролю й ефективного адміністративного захисту прав та законних інтересів учасників відповідних правовідносин.

Отримані результати мають як наукове, так і практичне значення та можуть бути використані для подальших досліджень у галузі адміністративного права й адміністративного процесу, при підготовці пропозицій щодо вдосконалення законодавства і практики його застосування у сфері альтернативної енергетики, а також у навчальному процесі під час викладання дисциплін адміністративно-правового спрямування.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що дисертаційне дослідження Панасюка Максима Григоровича на тему «Публічне адміністрування у сфері альтернативної енергетики України», подане на здобуття ступеня доктора філософії, за своїм змістом відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам, встановленим у Порядку підготовки здобувачів вищої освіти (наукових установах), затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 року № 261 (із змінами і доповненнями від 3 квітня 2019 року № 283), наказу МОН України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до

оформлення дисертації» (зі змінами від 12 липня 2019 року) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а його автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент:

доктор юридичних наук, професор,

завідувач відділу науково-правових

експертиз та законопроектних робіт

Науково-дослідного інституту

публічного права

Ксенія КУРКОВА